

Shavuos: Acceptance and Action

שבועות תש"ע

Perak 17.

¹⁰ HASHEM said to Moses, "Go to the people and sanctify them today and tomorrow, and they shall wash their clothing. ¹¹ Let them be prepared for the third day, for on the third day HASHEM shall descend in the sight of the entire people on Mount Sinai. ¹² You shall set boundaries for the people roundabout, saying, 'Beware of ascending the mountain or touching its edge; whoever touches the mountain shall surely die. ¹³ A hand shall not touch it, for he shall surely be stoned or thrown down; whether animal or person he shall not live; upon an extended blast of the shofar, they may ascend the mountain.' "

²³ Moses said to HASHEM, "The people cannot ascend Mount Sinai, for You have warned us, saying, 'Bound the mountain and sanctify it.' "

²⁴ HASHEM said to him, "Go, descend. Then you shall ascend, and Aaron with you, but the Kohanim, and the people — they shall not break through to ascend to HASHEM, lest He burst forth against them." ²⁵ Moses descended to the people and said [it] to them.

248 | למעלה מן הזמן 247

2

"ביום חתונתו"

"וביום חתונתו" (שיר השירים ג' י"א), דורשים חז"ל - "זה מתן תורה". ביום החמישים ליציאת מצרים, כחג השבועות, נערכה "חופתו" של מלך עולם. ביום זה בחר לו את ישראל לכלתו ולנחלתו וביום זה בחרו ישראל כאלוקים לאדונם לעולם. שתי שבועות נשבעו זה לזו ביום נישואיהם וביום התגלות אהבתם: שלא יפרדו לעולם. אנו נשבענו אמונים לאדון עולם, והוא - נשבע לנו, שלנצח יהיה הוא אדוננו ואנחנו - עמו. אנו נשבענו לו, כאמור: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" והוא נשבע לנו כאמור: "אתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". וה"שטר" המעיד על התקשרות אמיצה זו, על אהבה עמוקה זו - הוא התורה. אחרי כיסופים וגעגועים של ארבעים ותשעה יום, אחר שספרנו לעומר, טיהרנו את עצמנו ואת מידותינו, נכונים אנו עתה להשראת אהבתו הנדירה של האין-סוף ברוך הוא לעמו. וכך, "יורד" הוא לעולם השפל הזה, בכל שנה ושנה ביום החמישים, ממש כשם שירד והתגלה על הר סיני, ומגלה את אהבתו לבניו. תורתו הנמסרת לנו, שעליה אמרו המלאכים לקדוש ברוך הוא: "חמדה גנוזה, שגנוזה לך תחקע"ד (974) דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לכשר ודם?" (מסכת שבת פ"ח).

שיחה ית. נעשה ונשמע
שיתור נעשה ונשמע
ה' ית' נעשה ונשמע

4

והנה מצינו בספרה"ק שהפליגו מאד בסגולת ימים אלו, אשר בכל שנה ושנה חוזר ונשנה כל עניני קבלת התורה בכללותה ובפרטותיה, כל הקדושות כל הסגולות וכל ההשפעות הגדולות ברוחניות ובגשמיות הכל חוזר ונשפע עלינו מחדש, ובמאור עינים (פ' יתרו) מביא זאת בשם כתבי האר"ז"ל, שבכל שנה ושנה בחג השבועות, מקבלים אנו התורה כמו שהיה בפעם הראשון שקיבלו ישראל את התורה, וביסוד ושורש העבודה (שער הצאן פרק י') כתב דבעת קריאת התורה כששומעין העשרת הדברות, צריכים לכוון כאילו עומדים עתה בהר סיני ממש ומקבלים התורה עכשיו, וכבר ציינו בספרים הק' מקור לכל זה מפסיקתא (הובא בילקוט שמעוני יתרו רמז רע"א) אמר הקב"ה לישראל: בני, היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה וכו' עכ"ל.

5 פסוקים - 20 פסוקים - 20 פסוקים - 20 פסוקים

וכאשר מגיע יהודי לחג השבועות לאחר ההכנה הראויה, הרי הוא עובר את החוויה הרוחנית של מתן תורה כפשוטו כתוככי נשמתו ואישיותו! הוא מרגיש בקרבו את הרעדה הגדולה שאחזה בעם ישראל בשעת מתן תורה. זוהי איפוא גדולתו של חג השבועות.

ישנו ביטוי בספר מסילת ישרים, (ריש פכ"ו, כבאור מדת הקדושה): "תחילתו השתדלות וסופו מתנה". וזוהי גם ההגדרה של חג השבועות: האדם מצדו משתדל ומתכוון ואז בחג השבועות הוא זוכה במתנה. ומה היא המתנה? התורה הקדושה שהיא כביכול השם יתברך בכבודו ובעצמו! שהרי חז"ל מגדירים את קנין התורה שכביכול הקב"ה אומר "לי אתה קונה":

כאשר אדם נכנס לחנות הוא יכול לקנות את כל החפצים, חוץ מדבר אחד: את המוכר בעצמו. ובנסיבות שאדם מוכר את עצמו לשני - כמו בנישואין שההגדרה היא שכל אחד נותן את עצמו לשני - הרי קנין זה לא מגיע באמצעות מחיר כספי, אלא במתנה בלבד! מתנה מכח אהבה. וכן התורה הקדושה שאנו מקבלים בחג השבועות היא מתנת אהבה, והיא מגיעה אלינו לאחר ההשתדלות שבאה מצדנו.

3

לאהוב את ה' משמע לאהוב את תורתו. תורתו שהיא התלבשות והתגלות אהבתו. "ומחמת האהבה שאהב את ישראל, ורצה שידבקו בו ויאהבו אותו עמו מזה העולם הגשמי, הלביש את אלוקותו במידות התורה" (ליקוטי מוהר"ן ל"ג סעיף ד'). וכן כותבת הגמרא (שבת ק"ה): "רבי יוחנן רידיה אמר: 'אנכי' - גוטריןקן אנה נפשי כתיבת יהבית". אני את נפשי כתבתי ונתתי, אומר ה'. אין זו עוד סתם חכמה בעלמא, דברי מוסר או הגות, ספרות או קורות העתים. כאדם הנותן את נפשו, את פנימיותו, את הכי טוב ומיוחד שלו, נותן לנו הקדוש ברוך הוא בתורתו את עצמו. ועל כן, הלומד ועוסק בתורתו, דבק כביכול, באור האלוהי המתפלש בין אותיותיה ופסוקיה. וכי יש בעולם ערב מזה? וכי יש ראוי לאהבה ותמדה מזה? ומוסיף רבי נחמן בעניין ההתקשרות והקריאה אל ה' באמצעות תורתו: "אורייתא שמא דקודשא בריך הוא (תיקון י' דף כ"ה) [התורה היא שמו של הקדוש ברוך הוא. דהיינו שבתוך פסוקיה ואותיותיה מסתתרים בצרופי אותיות שונים - שמותיו של ה' וכמו כשצריכין לקרות

האומה, אבל אנחנו? כן! גם אנחנו! כותב רבי נחמן (ליקוטי מוהר"ן מ"ט א') "אור להביות הלב של איש הישראלי הוא עד אין-סוף, היינו כי אין סוף ואין תכלית לתשוקתו". איש ישראל, כל איש ישראל, בפנימיות לבבו, בוער אל ה' יתברך ומוכן בכל עת ורגע למסור בעבורו כל נפשו ומאודו. "ככל לבכך וככל נפשך וככל מארך".

* יאמר האדם - יפים הדברים, אך אני מעודי לא ידעתיים ולא חשתי באש האהבה הזו בנפשי. אף אנו נשיב לעומתו - הלא בואת יוכל בוודאי להבחין כל אדם: סוף סוף - יש אש בנפשו, וזו אינה זרה לו, שהלא בעבור כמה דברים אנו מוכנים להקריב את כל מרצנו, לכמה דברים אנו מתאווים ככל מאודנו? וכי איננו שואפים ועמלים יום ולילה, רודפים אחר האהבותינו הרבות? תשוקה יש בנפש, ומי לא חש, ולו לרגעים בחייו, טעמה של תשוקה מכלה בשר ונפש? אמנם ירודות הן תשוקותינו, קטנים ונמוכים מאויינינו, עושר וקניין, הנאת גוף והנאת חיר, חיוך, כבוד - ודי לנו בזה. המר המרנו את התשוקה הגדולה, הקדושה, הפנימית. לאלוקים חיים, בתשוקות קטנות, רבות, אוכדות. "גם אהבתם, גם שנאתם, גם קנאתם כבר אבדה" לועג קהלה למאוייהם הפעוטים של בני-תמותה.

פרטנו את החיות האמתית, הנצחית, לפרוטות נלעגות של שמחות-רגע. כי העולם אינו אלא מראה לכבוד ה', ותשוקותיו - הד רחוק למשפיע העונג בהם. וכלשון המלבי"ם (שיר השירים): "כמו שמראה הקשת הוא רק קברץ הגוונים המתפלשים בענן מאור השמש הזורח כנגדו, כן כל המציאות וגווניו הם ניצוצי השמש הגדול - אור ה' המתגלה בס". אמנם תשוקת הלב - בוערת ומכלה בלי הרף. המשתוקק לעולם החולה והבלוי - מכלה גופו, ממונו וימיו, והמשתוקק לאלוקים חיים ומלך עולם - מכלה קטנותו, מוגבלותו והבליו. זך ומטוהר הוא יוצא מתשוקה רוחנית זו. נאצל וקדוש. זוהי אם כן, טבעה של אהבת האלוקים ותשוקתו. משיכיר

את אחד, קורין אותו בשמו, כן כשצריכין לקרות את חי החיים [נה], מקור החיים] כדי להמשיך ממנו חיים ואריכות ימים, צריך לקרות אותו בשמו, כביכול, ושמו הוא התורה... ועל כן צריך לעסוק בתורה בפה דייקא, כי כשצריכין לקרות את אחד בשמו, צריך לקרותו בפה דייקא, ואי אפשר לקרותו בשמו במחשבה בעלמא, כן אי אפשר לקרות את חי החיים בשמו, כי אם על ידי הפה ולא על ידי המחשבה לבדה" (ליקוטי מוהר"ן נ"ו סעיף ג'). וזהו גם הסיבה שבשלה עוסקים אנו בליל שבועות דווקא בלימוד התורה, כקוראים ומבקשים את קרבת ה', כפונים אליו ושואלים אהבתו דרך שמותיו הנסתרים בתורתו. שכן אין התורה, כאמור, השכלה בלבד, מידות וחוקים. מתנת כלולות מופלאה היא, והחש בדבר בוודאי יקיים "באהבתה תשגה תמיד" (משלי ה' י"ט) שאהבת התורה ומוסרה בוערים בלבו כלי גבול. וכדרך האהוב לאהובתו, אין הקדוש ברוך הוא חפץ כי אם שנשיב לו אהבה. "רחמנא לכא בעי" כותבת הגמרא (סנהדרין ק"ו), דהיינו כי הרחמן, הוא ה' בורא עולם, בלבנו הוא חפץ, בהתחברותנו אליו ואל תורתו באופן פנימי, לכבי, כן. לא קר ומרוחק, לא "מצוות אנשים מלומדה" כחוק יבש וחסר לב. "וכלליות התורה

נקראת לב, שמתחלת בכי"ת ומסיימת בלמ"ד" כותב רבי נחמן (ליקוטי מוהר"ן י" סעיף ז'). לרמוז כי תורתו, מלבו ופנימיותו של ה', כביכול, היא באה. וכמה בושה חש אדם כשהוא מגלה את כל לבו ואהבתו בפני רעהו והלה נותר אדיש וקר. ועל זה חרה אף ה', שאחרי "גילוי הלב" הזה כלפינו לא התגלתה בלבכות עמו אהבת התורה ושמתה כראוי. "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב... ועבדת את אויבך" (דברים כ"ח מ"ו). הווה אומר, אהבת התורה ורגש ההתפעמות והכרת הטובה אל נותנה, הם הם הכלי לקבלה ולהכילה, וכחסרונם, אפילו יהא בקיא האדם בכל חדרי התורה וידקדק במצוותיה - העיקר חסר!

תוכנו ומהותו של חג מתן תורתנו

נמצאים אנו בערב מתן תורה עלינו לבאר ולברר את המוטל עלינו ביום נשגב זה.

שנינו בירושלמי (ריה פ"ד ה"ח): "בכל הקרבנות כתיב חטא, ובעצרת אין כתיב חטא. אמר להן הקב"ה מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם". ופירש בפני משה שם: בכל מוספי הרגלים כתיב בשעיר חטא - "ושעיר חטאת אחר", "ושעיר עזים אחר חטאת לכפר", מלבד עצרת ודתיב בה: "שעיר עזים אחר לכפר עליכם", אמר הקב"ה: "מכיון שקבלתם עליכם עול תורה שניתנה בעצרת להיות עמל ויגע בה כל צרכיכם" מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם ואין החטא נזכר לפני, לפי שהתורה מכפרת עליכם, עכ"ל.

לאחר התבוננות והעמקה בדברים נבחין שלפנינו אבן יסוד להבנת תוכנו ומהותו של חג מתן תורתנו. ראשית חזיון דהג השבועות אינו רק יום שבו קיבלו ישראל את התורה במדבר, אלא בכל שנה חייבת להיות בו קבלת התורה מחודשת כיום אשר עמדנו לפני הר סיני, וכלשון הירושלמי: "כיון שקבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם" והיינו דבכל שנה בעצרת אין השעיר מכפר, אלא בקבלת עול דעכשיו מתכפרים. (וכבר ביאר כן בדברי הירושלמי ב"בנין שלמה" א"ח ס' ל"ז ע"ש). עד כדי כך שכתב הרוקח בסימן ר"ה: "עצרת יום שנתנה בו תורה. על כן צריכים ישראל לשמוח (בעצרת), שמוחל הקב"ה עוונותיהם כדאמרין בירושלמי, עכ"ל.

מתבאר מדבריו דמלבד הדין שמחה שישנו בשבועות משום היר"ט דג' רגלים, ישנו דין שמחה מיוחד ביר"ט דשבועות משום כפרת עוונות שביום זה.

זמן הקבלה המחודש בכל שנה, נראה שהוא בקריאת הפרשה דמתן תורה, וזאת עפי' המבואר בילקוט שמעוני פרשת יתרו (רמז רע"א): "אמר הקב"ה

ועוד חזיון מדברי הירושלמי את ערכה וחשיבותה של קבלת התורה, וממילא נבין עד כמה חייבת קבלה זו להיות שורשית ועמוקה. לדברי הירושלמי סגולתה של קבלה זו שווה לעמל התורה עצמה עוד בטרם עמל כלל ועיקר. שכן לגבי סגולת עמל התורה ותועלתה לענין התשובה מציינו בנפש החיים [שער התורה פלי"א]: "עיקר התשובה השלימה האמתית שהיא מאהבה היא רק ע"י עסק התורה [עסק היינו עמל, כמבואר בב"ח ס' מ"ז] כראוי, כמ"ש במעלות התורה אודת את המקום, וכמ"ש השיבנו אבינו לתורתך וכי והחזירנו בתשובה שלימה לפניך" עכ"ל.

והנה מדברי הירושלמי הנ"ל מתבאר דעל הקבלה המחודשת לחוד אמר הקב"ה: "מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם", ונראה לכאורה שגם בגדר זה של כפרה "כאילו לא חטאתם מימיכם" לא שייכים ארבעת חילוקי הכפרה, וזאת על פי סברת המנחת חינוך דארבעת חילוקי כפרה שייכים רק כשהחטא נשאר קיים ובתשובה הוא מחיקת החטא ולכן שייך חילוקים בחומר החטא דככל שהחטא חמור יותר כך תיקונו קשה יותר, אולם כשגדר התשובה הוא בבחינת "לא חטאתם מימיכם" היינו דהחטא לא קיים כלל, איך גם כזה לא שייך את ארבעת חילוקי הכפרה. הרי שסגולתה של קבלה בלבד לדברי הירושלמי היא כשל עמל התורה עצמו, (אמת שהמנחת חינוך כתב זאת משום דודנותיו נהפכים לזכויות אבל לכאורה הסברא קיימת גם בזה, והבן) ועכשיו ראינו מפורש בתיקוני זוהר (תיקון כא) שכתב דהתשובה שעושים בשבועות כוחה גדול יותר מביה"כ, שביה"כ התשובה היא מיראה ואילו בשבועות היא ע"י קבלת עול תורה שהיא תשובה מאהבה כחתן ביום חתונתו" והביאור בזה הוא כמו שפי' המהרש"א בכתובות (דף ז') את ברכת ארוסין "מקדש עמו ישראל ע"י חופה וקידושין - חתונתו זה יום מתן תורה ע"ש, והן הם הדברים.

* המורם בזה הוא, דחזיון מהכא את ערכה וחשיבותה של הקבלה המחודשת בכל שנה, אשר ערכה כתורה עצמה - בעמלה, ומתבאר לפי"ז עד כמה חייבת קבלה זו להיות שורשית ועמוקה. אלא שיש לבאר את הדברים, שהרי בקבלה בלבד עדיין לא קרא ולא שנה כלום.

מה כלול בקבלת עול תורה

נקדים תחילה לבאר מה כלול באותה קבלה. דהנה מציינו שברכת התורה מתחלקת לג' חלקים: "אשר בחר בנו. נתן לנו. נותן התורה" וביאר הגר"א דג' חלקים הם כנגד ג' פעמים שקבלו ישראל את התורה, "אשר בחר בנו" הוא כנגד "והייתם לי סגולה" (שמות יט), דהוא קבלת עול מצוות, (שהיתה בה' סיון כמבואר במשפטים. ושם נכנסו לברית ונתגירו, כמבואר בחידושי הגר"יז פ"ט משפטים ע"ש). "נתן לנו את תורתו", כנגד התורה שכתב שקיבלו בו או ז' בסיון. "נותן התורה", בה' הידיעה כנגד התורה שבע"פ שקיבלו ממש רבינו ע"ה - ע"כ אומרים "נותן" בלשון הזה בינוני, כי ידיעת התורה שבע"פ מתחדשת תמיד, עכ"ל.

הוא בכלל האוהרה המיוחדת שלא לשכוח את מעמד הר סיני, כדכתיב "פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך" וגו', ולדעת הרמב"ן בסה"מ זוהי מצוה מיוחדת כמבואר במל"ת שהוסיף מצוה ב' יעו"ש. ונראה דכשעסקינן בקבלת התורה המחודשת בכל שנה, שיש לשוב ולקבל את שקבלו אבותינו בסיונו כמבואר יש להכליל בקבלת עול תורה זו ארבעה חלקים: קבלת עול מצות, תורה שבכתב, תורה שבע"פ ומידות.

גדר קבלת עול תורה

מהו גדר קבלת "עול תורה" יש ללמוד מהמסופר בב"מ (פ"ד ע"א) כיצד קיבל ריש לקיש על עצמו עול תורה בראשית דרכו: "יומא חדא קא סחי ר' יוחנן בירדנא (יום אחד שחה ר' בירך) חזייה ר"ל ושוור לירדנא אבתריה וכו' (ראהו ר"ל שהיה לסיים וקפץ אחריו, רש"י) א"ל (ר"י לר"ל) "חילך לאורייתא וכו' אי הדרת בך יהיבנא לך אחותי וכו', (אם אתה חוזר בך מהיותך לסיים, אתן לך את אחותי) קביל עליה, בעי למהדר לאתווי מאניה ולא מצי הדר", ופרש"י ולא מצי לקפוץ כבראשונה, דמשקיבל עליו עול תורה תשש כחו, עכ"ל. והדברים צריכים ביאור, הרי ר"ל באותה שעה עדיין לא התחיל ללמוד תורה. שעה קלה קודם הוא עדיין עמד על פי התהום של העבירות החמורות, וברגע הקבלה כבר תשש כחו, והרי עוד לא קרא ולא שנה. רואים מכאן מהו כוחה של קבלה אמיתית, ולהלן נבאר את מהותה וגדריה.

וביאור הענין נראה עפ"י מש"כ הבית הלוי (ירוש"י) בגדר "הקבלה" שקבלו ישראל באומרים: "נעשה ונשמע" במדבר, חו"ל: "יש להבין, דידוע דדעת הרמב"ם דהמחייב את עצמו דבר אינו קצוב, אין החיוב חל עליו כלל. ואם יקבל אדם על עצמו בקגא"ס לעשות כפי אשר יאמר פלוני, לא יחול עליו חוב כלל, כיון דבעת קבלתו לא ידע מה שיאמר פלוני והוי דבר שאינו קצוב, וא"כ ישראל שקבלו על עצמם קודם שידעו הפרטים, לכאורה איך יחול עליהם החוב." ותירץ "קדושיא זו מעיקרא אינה, דהרי ודאי דס"ל להרמב"ם דאם מקבל

על עצמו להתחייב בכל מה שיאמר לו חברו דלא חל עליו חיוב, הרי גם הוא מודה דיכול אדם למכור את עצמו לעבד, והרי ג"כ מחויב לעשות לרבו כל מה שיצווה. והחילוק בזה פשוט, דהמקבל על עצמו מחויב לעשות מה שיאמר, הרי מעיקר הקבלה על עצמו הוא החיוב, דהרי גופו לא הקנה לחבירו ונמצא דהחיוב הוא דבר שאינו קצוב, אבל המוכר עצמו לעבד אינו מקבל על עצמו חיוב, רק "מקנה גופו לרבו", וזה יכול להקנות, וכיון דנעשה הגוף של רבו הרי ממילא מחויב לעשות כל מה שיצווה רבו כיון דגופו של רבו, ופשוט וברור.

וזוהי כוונת ישראל באומרים "נעשה ונשמע", ע"ש דבזה חילק בין מצוות דבן נח לתרי"ג דישראל, דהחילוק בזה אינו רק בכמות אלא דבן נח אינו אלא בגדר חיוב עליו, ולא על גופו, ולכן אינם במצות קידוש ה', משא"כ ישראל גופם קנוי, וצריכים למסור גופם לציווי הבורא, דוגמא לזה אימא בחושן משפט סי' צ"ו, דבעל חוב שאין לו במה לשלם אינו מחויב להשכיר עצמו לעשות לו מלאכה, אבל ישראל דהקנו גופן לעבודתו יתברך, משו"ה מחויבים הם למסור גם גופם עבור קיום המצוה. זהו שדרשו חו"ל אדם כי ימות באוהל, אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה, דמחויב ליגע עצמו בהבנה כל מה שבכוחו, ומחויב להפקיר גופו על לימודו, וזה גם כונת המכילתא על הפסוק: "והייתם לי סגולה מכל העמים, שתהיו קנויים לי ועוסקים בתורה", אמר להם שיקנו גופם לעסק התורה, כדי שקיום הגוף לא יהיה חוצץ בפני לימודה של תורה" עכ"ל. למדנו מדברי הביה"ל דישראל באומרים נעשה ונשמע הקנו את גופם לקיום כל מצות התורה, וזה מוכח מחיובם במצות ת"ת דהיא אינה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה.

מדברי הביה"ל הנ"ל למדנו את יסוד הקבלה שהיתה במדבר והיא הקנאת הגוף כעבד. ובנוסף פשוט יותר הכוונה היא "קבלה שהתורה תתקיים אצלו", והיינו כיון דאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית את עצמו עליה, צריכה להיות "קבלה עם הקשיים שישנם בתורה, להיות כמי שממית עצמו", וזו היא הקנאת הגוף ב"קבלה" בלבד.

גדר קבלת מצוות

כך הוא בחלק קבלת עול תורה, וכך הוא בחלק קבלת עול מצוות כמבואר עפ"י הגר"א. דהנה עה"פ: "ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחול לדרך אליה" (רות ג') [ובכמות מ"ז, למדים מכאן דיני גירות]. ביאר הגר"א שם: עפ"י המעשה דר"ל הנ"ל דמשקיבל ר"ל על עצמו עול תורה תשש כחו, אף רות משקיבלה על עצמה להתגייר לר"ל בלב שלם, תשש כחה ולא יכלה ללכת מהר כבראשונה, וזהו שאמר הכתוב "כי מתאמצת וכו' ותחול לדרך אליה". והיינו דכאשר ראתה נעמי שתשש כוחה של רות ו"מתאמצת היא ללכת", הבינה שקבלה על עצמה מצוות גירות באמת ולכן חזלה מלדבר אליה.

עוד מצינו במדרש רות: "ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה, אמר ריב"ז בא וראה כמה חביבים הגרים לפני המקום, כיון שננתה דעתה להתגייר השווה אותה הכתוב לנעמי" עכ"ל. והיינו, כדאמרין לעיל גבי עול תורה, דקבלה בלבד ערכה כתורה עצמה בעמל, וגם כאן השווה הכתוב בינה לבין נעמי. וראה ב"יפה ענף" שהביא הגירסה מבעל "היאות אמת": "ותראה כי מתאמצת, אריב"ס "מתה ונזדרזה", וע"ש שמבאר דר"ש: מתאמצת, מיהת וזירוה, כלומר, שהיתה מתה כדי ללכת, השווה אותה הכתוב לנעמי, ולכן אמר ללכת. ה"מתאמצת" של רות היא המיתה ללכת, וכדברי ריש לקיש: "אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה". ולמבואר לעיל, דבר זה הוא המהות של קבלת "עול" והיינו קבלה שהתורה תתקיים אצלו, והיא המיתה והזירוה שהיו אצל רות כשקיבלה על עצמה עול מצוות בגירותה.

גדר קבלת עול תורה שבע"פ

מצינו במדבר רבה סוף פרשת בהעלותך, על מה שנאמר במינוי זקנים (במדבר י"א, יז): "וירדתי ודיברתי ונאמר גם במעמד הר סיני "וירדתי" ודרשו חו"ל "וירדתי וירדתי" ללמדך שחביב מינוי זקנים אצל הקב"ה כמתן תורה. ויש לבאר את שייכות מתן תורה למינוי זקנים.

אמנם למבואר לעיל על פי הגר"א, דאחד מחלקי הקבלה שהיו במעמד הר סיני הוא קבלת עול תורה שבע"פ, והביאור הוא דבכל דור יש לקבל את עול חכמי התורה של אותו הדור, וכלשון הגר"א "נותן התורה" בלשון הווה בינוני, כי יודעת התורה שבע"פ מתחדשת תמיד. א"כ מה שהיה במינוי זקנים כפרשת בהעלותך, היה כבר במעמד הר סיני כאשר קיבלו עול תורה שבע"פ, וזהו השייכות של "וירדתי וירדתי" ללמדך שחביב מינוי זקנים אצל הקב"ה כמתן תורה.

אמונת חכמים - דור דור ומנהיגיו

יש בנותן טעם לשבח להביא בזאת דברים נפלאים שמעתי משליחם ונאמן ביתם של מנהיגי הדור מכובדי הרב שלמה לורנץ שליט"א: החכם מכל אדם אומר בקהלת (י"י) "אל תאמר מה היה, שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה". בזמן האחרון כשמדברים על המצב הירוד של הדור שומעים שלו החזו"א, הגר"י זצ"ל או הרב שך היו עמו, היינו במצב טוב יותר.

האמת היא שהקב"ה דואג שבכל דור ודור יהיה המנהיג המותאם לצורכי הדור. חז"ל אומרים "הראה הקב"ה לאדה"ר דור דור ודורשיו, דור דור וחכמינו" (סנהדרין ל"ח ע"ב) "וכן הראה הקב"ה למשה דור דור ודורשיו דור דור וחכמינו" (בב"ר כ"ג ד'). נשאלת השאלה - לאיזה צורך ברא הקב"ה כבר בבריאת העולם את המנהיגים שבכל דור ודור, ולאיוו מטרה הראה אותם לאדה"ר ולמשה? חשבתי שהנאמר בא ללמד, שאין זה מקרה מי הם המנהיגים שבכל דור. הקב"ה קבע כבר בבריאת העולם איזה מנהיג יהיה מתאים לכל דור, כדי שהמנהיג יהיה זה שהדור זקוק לו.

וכך כתב רבינו יונה (שער ב' הדרך השלישי): "כאשר ישמע מוסר החכמים והמוכיחים, יקשיב וישמע ויכנע ויחזור בתשובה, ויקבל בלבו כל דברי התיכחות ושלא יגרע דבר מדבריהם. והנה האיש הזה ברגע קטן יצא מאפילה לאור גדול, כי עת אשר יאזין ויסכיח, ולבבו יבין ושב, ויקבל ביום שמעו דברי המוכיח, ויקים עליו להיותו עושה ככל אשר יורוהו תופסי התורה מן היום הזה ומעלה, להזהר כאשר יהיו יורעי בינה לעיתים - עלתה בידו התשובה ונהפך לאיש אחר. ומעתה אשר קיבל כזאת במחשבתו וגמר עליו ככה בלבבו, קנה לנפשו זכות ושכר על כל המצוות והמוסרים, ואשריו, כי צידק נפשו בשעה קלה. וכן אמרו חז"ל: וילכו ויעשו בני ישראל - וכי מיד עשו, והלא לא עשו עד י"ד לחדש, אלא כיון שקיבלו עליהם לעשות, מעלה עליהם הכתוב כאילו

עשו מיד. ואמרו (אדר"ג פכ"ה): כל שמעשיו מרובים מחכמתו מתקנת, שנאמר נעשה ונשמע, ביאור הדבר: כי האיש אשר קיבל על נפשו בלב נאמן לשמור ולעשות על פי התורה אשר יורוהו ועל פי המשפט אשר יאמרו לו היושבים על המשפט, יש בידו מן היום הזה שכר על כל המצוות, על אשר שמעה אונן מדברי תורה ותבן להם, ועל הדברים אשר לא גלו אזנו עליהם עדנה, וצדק לבש וקנה זכות על הנגלות אליו על כל נעלם מעיניו, ואחרי זאת יום יום ידרוש וכו', ונמצא האיש הזה מעשיו מרובים מחכמתו, כי לא ידע את הדבר, והנה שכרו איתו, עכ"ל.

לדורנו קבע הקב"ה את המנהיגים גדולי התורה הנמצאים אתנו. אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו שזכינו לגדולי התורה הנמצאים אתנו, שהם הם אלה שהדור שלנו זקוק להם. לצערנו, ישנה חולשה אצל בני אדם שהם מבינים ויודעים להעריך את גדולי התורה רק לאחר שהם כבר אינם.

נוסף על מה שביררנו שלכל דור קבע הקב"ה את המנהיג שזקוק לו, אומרים בשם החפץ חיים שכל דור ודור ירון בבית דין של מעלה בהשתתפות מנהיגיו. אוי ואבוי היה אם למשל החפץ חיים היה דן אותנו על עוון לשון הרע או ר' ישראל סלנטר על בין אדם לחברו. לכן, לא הם המנהיגים בדור שלנו.

אבל עלינו לדעת שהצלחת כל דור תלויה בדבקות במנהיגים של אותו הדור.

קבלת עול דרך ארץ

ביארנו עד כה שבקבלת עול תורה מחדש בחג השבועות יש לכלול קבלת עול מצות, תורה שבכתב, ותורה שבע"פ. וכבר הובא לעיל עפ"י דברי הברטנורא שבקבלה המחודשת יש להכליל גם את עניני דרך ארץ ומידות שכולם ניתנו מסיני וזהו ההדגש בריש אבות משה קיבל תורה מסיני, אולם נראה דמלבד הענין שדרך ארץ הוא החלק הרביעי במרכיבי הקבלה יש בו ענין מיוחד אשר רק דרכו ניתן לזכות בג' החלקים הראשונים. זאת עפ"י מש"כ רבינו יונה באבות (פ"ג מ"ו): "אם אין דרך ארץ אין תורה" - ר"ל שצריך תחילה לתקן עצמו במידות ובוה תשכון התורה עליו שאינה שוכנת בגוף שאינו בעל מידות טובות, ולא שילמד תורה ואח"כ יקח לו מדות, כי אי אפשר, וזהו כענין שנאמר נעשה ונשמע וכמו שכתבנו עכ"ל.

וביתר ביאור שורש כל המדות הרעות הוא אנוכיות, האדם רואה רק את עצמו מאידך שורש כל המידות הטובות הוא "לראות את חבירו" כדאיתא בחז"ל (רות רבה) רות שראתה חמותה, ערפה שהפנתה עורף לחמותה, וזה שורש הנהגתה של רות וכדברי ר"מ שהיה דורש שמות, כמו שמצינו אבל משה רבינו (שמות ב' א') "ויגדל משה וירא בסבלותם" ופרש"י "נתן עיניו וליבו להיות מיצר עליהם", השורש של נתינת הלב הוא "לראות" במצבו ובדרכיו של חבירו, ולכן האדם שמידותיו מושחתות יסודו "בעיוורון" והוא מופקע מאין לדיין אלא מה שעיניו רואות".

לאור דברי מן אור ישראל מבואר מש"כ רבינו יונה ש"בלי מידות אין התורה שוכנת כלל" והיינו כיון דאמיתיה של תורה תלוי "בעיניו רואות", העוור מופקע לגמרי מאמיתיה של תורה.

מלבם בדרכי המוסר, כיצר יתנהג האדם עם חבירו, לפיכך התחיל התנא במסכת זו ב"משה קיבל תורה מסיני", לומר לך שהמדות והמוסרים שבין המסכת לא בדי אותם חכמי המשנה מלבם אלא אף אלו נאמרו בסניף. לדבריו המשנה באה ללמדנו שענין המידות והמוסר בישראל אינו דבר שבדו חכמים מליבם אלא אף הם מסיני נאמרו, וחלק זה מקבל משנה חשיבות אצל בני תורה ע"פ מה שכתב הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות: "והטעם השני למה נסמכה מסכת אבות לסנהדרין, משום שכל אדם שאינו בעל מדות מתקנות - חורבן הוא לעצמו, אבל חכמים ודיינים שאינם בעלי מידות מתקנות - חורבן הוא לכל שומעיהם. אם רי כל זה כולל בקבלת התורה במדבר, וכל זה לראייה

ומעתה לאור האמור, הדמקבל על עצמו עול תורה היינו תורה שבע"פ, ותורה שבכתב, מצוות ודרך ארץ, יש להמתיק את דברי הירושלמי שהובאו לעיל: "כיון שמקבלים אתם על עצמכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם". והביאור הוא דהנה במשנה בסוף פ"ק דקדושין שנינו: "כל שיש בו מקרא (תורה שבכתב), משנה (תורה שבע"פ), ודרך ארץ (והיו החלק המבואר ע"פ הברטנורא), מובטח לו שלא יחטא שנאמר: והחוט המשולש וכו'" והיינו דהמקבל ע"ע דברים אלו וזכה לכפרה מוחלטת דאין לך "יעיד עליו וידע תעלמות שלא ישוב לזה החטא לעולם" יותר גדול מזה שהרי "כל שיש בו מקרא, משנה, ודרך ארץ מובטח שלא יחטא".

שכרה של קבלה בשלימות וחשיבותה

יקבלה כוונת שכל הכרוך בה נלקח בחשבון מעיקרא, היא בבחינת "וילכו ויעשו" (שמות יב, כח): "כיון שקבלו עליהם, מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו" (מכילתא שם). פ"י, הקבלה לשחוט את אלוהי מצרים לעיניהם (שמות ח' כב), בלא לחשוש מפקוח נפש הכרוך בכך, קבלה זו נחשבת כבר לכאילו עשו, כיון שידעו את כל הקשיים שבדבר, והכל כבר נלקח בחשבון בשעת הקבלה ובכל זאת קיבלו, זו היא הקבלה האמיתית ונחשבת כבר ל"וילכו ויעשו" אע"פ שעדיין לא עשו.

גדולה מזו איתא בחז"ל (שמות רבה פרשת בשלה) שבני ישראל זכו לבקיעת הים בזכות אברהם שכתוב אצלו: "ויבקע עצי העולה", ויש לבאר שייכות הדברים, שהרי בבקיעת עצי העולה לא היתה כלל מסירת נפש על עצם העקידה, וכל ענינה הוא שהשכים אברהם בבוקר ללקט עצים שאינם מתולעים עבור הקרבן, וא"כ מה זכותה להצלת בני ישראל.

אלא הביאור הוא דבעקידת יצחק ישנם שני ענינים, האחד הוא עצם המסירות נפש למעשה ההקרבה של יצחק, והשני - שכבר מן הרגע הראשון שנצטווה אברהם אבינו על העקידה, הוא קיבל על עצמו את הציווי עם כל הכרוך בו, וכל פרטי הענינים שהיו בעקידה, עד כדי לקיטת העצים כבר בתחילה, זוהי קבלה גמורה ומוחלטת, שבזכותה זכינו לבקיעת הים. א"כ נתבאר דקבלה בשלימות לא רק נחשבת לחלק מן המעשה העתידי, אלא יש לה זכות מצד עצמה.

25

נהגו בתפוצות ישראל לאכול בחג השבועות מאכלי חלב ודבש, והטעם כתב המ"ב והוא משום שהתורה נמשלה לדבש וחלב, כמאמר הכתוב: "דבש וחלב תחת לשונך". והקשה החפץ חיים (בהקדמת ליקוטי הלכות) הרי בתהילים מפורש דמתיקות התורה היא יותר מדבש כדכתיב: "מתוקים מדבש", והיינו יותר מהשגתינו הגבוהה במתיקות, שהיא דבש, עריבות התורה גדולה מזה.

נראה דהנלמד מהפסוק "דבש וחלב תחת לשונך". והנלמד מהפסוק "מתוקים מדבש" שני ענינים הם וכמו שנבאר.

א] מתיקות התורה ודאי שאין לה שיעור, וזהו דאמרינן: "מתוקים מדבש" שמתיקות התורה היא מעל כל השגת אנוש במתיקות.

ב] אולם מה שנאמר דבש וחלב אין הכוונה על עריבות התורה אלא על תכלית לימוד התורה שעל האדם להשתקע בה ובוה להפוך את עצמו לחפצא של תורה.

והביאור בזה נראה עפ"י מש"כ הכלי יקר (ויקרא כ"ג ט"ז) דהנה אמרו בקידושין (נ"ד ל): "אמר הקב"ה בראתי יצר הרע בראתי לו תבלין דהיינו התורה", ואלמלא היצר הרע לא היה הקב"ה מוריד התורה מן העליונים אל התחתונים, כי בטענה זו ניצח משה רבינו את המלאכים כשאמרו לפני הקב"ה חמדה גנוזה יש לך וכו' ואתה רוצה ליתנה לבשר ודם, והשיב להם משה כלום יש יצר הרע ביניכם וכו' (שבת פח.). ורוצה לומר שהיה צריך ליתן התורה אל התחתונים כדי ליתן להם תבלין על היצר הרע הכרוך בהם למלא חסרונם. מבואר בדבריו דהתורה היא "התבלין" וכל תכליתו של תבלין הוא "לתבל" את האוכל, האוכל הוא היצר, וכל תכלית התורה הוא כבישת היצר וכלי זה לא היתה תורה יורדת לתחתונים.

והנה הקשו התוס' בסנהדרין (נ"ד ט): על המבואר שם דתחילת דינו של אדם על ת"ת ואילו בגמ' בשבת מבואר שתחילת דינו של אדם הוא "נשאת ונתת

באמונה", ע"ש מה שתיארנו. אולם לדברי הכלי יקר השאלה עסקת בתורה אינה מה עשית עם התורה, אלא מה עשתה התורה ממך, האם אורחות חייך נשתנו ונעשית "תורה-דיג" או לא, אי"כ אין כאן שתי שאלות, אלא הביטוי המעשי לעסקת בתורה הוא "נשאת ונתת באמונה", וזה כל תכלית התורה שהאדם יהפך לחפצא של תורה, וזהו תכונתו של הדבש רק כאשר האדם "שובר" עצמו ונכנע לרצון התורה, ומבטל את רצונו לרצון ה' אוי הוא נהפך לחפצא של דבש - חפצא של תורה, שהרי התורה היא כגשם המצמיח, אם יש סם המות תצמיח התורה סם המות, וזהו הביאור שהתורה נמשלה לדבש, דכשאינו מכניע את עצמו לא רק שהתורה לא תהפכו לדבש אלא התורה תעמידו ותצמיח סם המות כתכונת הדבש המעמיד דברים שלמים כדביאר הרשב"א.

גם ענין החלב יש לומר נסוב על ענין זה של הקנאת הגוף, דהנה שנינו בגמ' בכורות (נ"ג ט): דהטעם שחלב גמל טמא משום שהיוצא מן הטמא טמא, משא"כ דבש דבורים, משום שאת הדבש אין הדבורה יוצרת אלא מלקטת לגופה ומפרישה, משא"כ בחלב הדם נהפך לחלב, והנמשל הוא שלקנות תורה על האדם להקנות את גופו להפך את רצונותיו ולהקנותם לתורה. וא"כ "דבש וחלב" תחת לשונך לא נסוב על עריבות התורה, אלא על התכלית הנרצית בנתינת התורה לישראל.

ואכילת מאכלים אלו בשבועות היא כדי להורות לאדם את המוטל עליו בקבלת התורה, וכמו שכתב השל"ה בענין אכילת סימנים בריה, שכל ענינים אינו בעצם אכילתם אלא גם בזמן האכילה לא יסיח דעתו מחובת היום דריה. כך הוא גם בשבועות. (ע"ע מש"כ בזה בכתר מלוכה מאמר ח').

Once Yisrael encamped at Har Sinai, before they could receive the Torah, they had to follow two procedures. These were hagbalah and prishah, literally, "limitation" and "separation." Let us look at the source for these mitzvos and then at their intention.

Set boundaries around the people and say to them: Guard yourselves from ascending the mountain or from touching its edges.

(Shemos 19:12)

This was the mitzvah of hagbalah.

And he said to the people, "Be prepared for three days; do not come near a woman."

(Ibid., 15)

This was the mitzvah of prishah.

One way in which we understand the purpose of these restrictions is as follows: There are two aspects to the mitzvah of learning Torah. These are the actual process of learning, limud, and the possession of the knowledge itself, yediah. The difference between these may be established in the following manner.

If one has a poor memory and forgets one's learning soon after study, then one has still performed the mitzvah of limud and will be rewarded accordingly. This is analogous to the offering of an animal. Once the animal has been offered and its flesh consumed by the fire on the altar or by the kohanim nothing at all remains. There is no doubt, however, that one performed the mitzvah as intended with the act of offering, even though it is now history. The act of learning itself refines the character of the student. It is actually suggested in some Jewish sources that in the ultimate future the Torah that one had previously learned and forgotten will be revived. Without a doubt, therefore, some impression from this lost learning remains, however inaccessible.

Conversely, if one could acquire a store of Torah knowledge with-

out actually learning it, one has achieved yediah. Theoretically, this could occur in the following way: Chazal tell us that an angel teaches a fetus the whole Torah in utero and then touches him on the mouth prior to his birth, causing him to forget it.¹ If, by some angelic accident, the final prebirth touch was forgotten, the child would be born knowing the entire Torah without ever having learned it, at least, not since his birth.

Knowing Torah has a distinct aim. It is desirable that the Torah should constantly accompany the Jew. Indeed, the Maharal teaches that when a person possesses Torah, he is considered an intrinsically good being.² One can extend this idea further still by noting that by definition the Torah is Godly, given that its source is Divine. If so, when a person possesses a store of Torah, he himself contains something Divine. This is akin to the soul reposing in the human body.

We have seen that while, ideally, Torah learning should encompass both the act of learning and the retention of the knowledge gained, each one of these has distinct and special merit.

Returning to our original subject, the preparation of Yisrael to receive the Torah at Har Sinai, let us suggest that prishah and hagbalah actually correspond to the two fundamental aspects of learning Torah. As we said above, knowing Torah demands that it should be indivisibly part of the person, like the connection between the soul and the body. When Yisrael received the Torah for the first time, the intention was that they would gain a little of the Divine by accepting it, thus transforming their physical existence. Total physical purity was surely needed for this in order to discard any other connections, leaving the body open to unite with the Torah. To achieve this, they were commanded to separate from their wives for three days, spurning any physical relationships, in order to concentrate entirely on physical unity with God and His Torah.

A different sort of preparation was required for learning Torah itself. Learning Torah is referred to by Chazal as an avodah, a service to God.³ Service is always within the context of yiras Shamayim (fear of Heaven). To engage in correct Torah study, and for it to achieve its intended aim of refining the character and bringing the student closer to God, one must be in awe of the majesty and greatness of God and

Therefore, the aim of the Torah is to reverse this trend, providing its adherents with everlasting life in place of the mortality decreed upon Adam and his descendants. Through the observance of the Torah, the final rectification will be made, the Messiah will come, and, eventually, death will be vanquished forever. Ideally, this will be accomplished by the entire range of human senses and capabilities used to their maximum potential within the Torah framework. However, if a return to the pre-Adamic state is desired, it is reasonable to say that the start of this will be through the sense of smell, which was not affected by the first sin. It will be easiest for this unsullied sense to tune in to the spiritual yearnings of the world, as it is connected most directly to the soul. Once this rectification has begun, it will spread from the sense of smell to the other senses, which were originally damaged by the sin.

Chazal teach us that at Har Sinai, the dross which had attached to man after the sin of Adam was eliminated and Yisrael again achieved immortality.¹ Indeed, it was not until the later sin of the golden calf that this was reversed. So as the Ten Commandments were spoken to klal Yisrael, they began to achieve this elusive rectification. As we have described, this had to begin with the sense that was already most spiritually developed, that of smell, before it could proceed to the rest of the organs. Thus Chazal tell us that the world was filled with fragrant spices between each of the Ten Commandments.

This has an important lesson for us in our daily lives. When one wishes to improve oneself, one needs to start the self-rectification from an unsullied point. This may be very hard, but if one searches deeply enough inside one's spiritual makeup, one will find some element of one's character which is pure. Only from there can the ability to improve spread to the rest of one's personality.

עוד יותר מזה סיפר הר"צ ר' אליהו ראטה זצ"ל (יד ימינו של הר"ק ר' שלמה מזוועהיל ז"ע) מה שבירדיה היו עובדא, פעם בליל שבועות בשהותו כקודש פנימה אצל רבו הק' מזוועהיל ז"ע, וידי לפנות בוקר טרם הפציע השחר, פנה אליו רבו ואמר לו כרברים האלו: הנה ככל שנה ושנה כטרם האיר היום של חג השבועות, שואלים בשמים לנשמות ישראל "מי רצה לקבל התורה...?" ועכשיו זה הזמן ששואלים אם רוצים לקבל התורה, ושנשמות ישראל עונים "נעשה ונשמע", הבה נאמר גם אנחנו כיחד "נעשה ונשמע" עכ"ק (הובא בס' איש חסיד היה עמ' שכ"ב), הרי שגם אמירת "נעשה ונשמע" חוזר ונשנה ככל שנה ושנה.

34 קריאת מעו ר' ר"ם ה' 304

שעתם היפה ביותר של ישראל היתה בעת שעמדו למרגלות הר סיני והכריזו פה אחד ינעשה ונשמע. קדמו לכך רגעים גדולים שבהם התעלו והעפילו ישראל לגבהים נשגבים, כמו אותה שעה שבה נצטוו לצאת ממצרים, וללא אומר דברים יצאו אחרי משה למדבר באמונה שלימה, למרות שאפילו צידה לא עשו להם. נשגב ביותר היה גם המעמד שלאחר קריעת ים סוף שבו נתייחדו ישראל בתהילות לא-ל עליון גואלם. חז"ל העידו שבאותה שעה אפילו שפחה ראתה בנבואה, מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי הנביא. אולם עלתה על כולנה השעה שבה נתאחדו ישראל כאיש אחד בלב אחד, ובאו כולם בברית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד. חז"ל סיפרו (שבת פח, א) כי: יבשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת, לבל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה, ואחד כנגד נשמע.

אין בנו כח לדעת רום מעלתם של אותם כתרי הוד. די לנו אם נזכור את דברי חז"ל שהודיעונו יתא דבי אליהו וטא, פק ה' שהיו אלו כתרים ככתרו של אדם הראשון, דהיינו, כדרגתו של אדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, קודם שחטא. באותו מעמד התעלו ישראל כל כך עד שהתחטנו מפני שליטת מלאך המוות, כמו בטרם קללתו של הנחש הקדמוני. על שעה זו העידו חז"ל (יתא דבי

35 כיון שהתודענו לעובדה שהצהרה זו של העם היתה ביטוי שיא של גדלות, שומה עלינו להבין מהו התוכן הכלול בה, עד שכל כך הרבה עטרות נתעטרו לה? העיסוק בפרשה זו הוא לא רק ענין של סקרנות או של התעמקות בקורות העבר, יש בו הרבה מעבר לכך. מועדי הקודש של ישראל הינם יותר מתזכורות למה שאירע מכבר, באשר יש בהם משמעות בהווה.

הענין כן הוא, שבכל שנה, בעת שאנחנו בני ישראל מקיימים מצות הבורא ברוך הוא, היינו מצות השבת חמץ ואכילת מצה כספת ושאר מצוות התלוים בה, אז נתעורר עלינו בחסדו הגדול הארה גדולה, כמו שהיה לאבותינו בשעת יציאת מצרים הארה גדולה מאוד... כמו כן גם אנחנו מבני בניהם כשאנו מקיימים המצוות, אזי אנחנו מקבלים גם כן הארה שהיה לאבותינו כספת, ולכן אנו אומרים כספת זמן חירותנו ובשבעות זמן מתן תורתנו, כי מתעורר עלינו כך זמן חירות חמץ מתן תורה...

ההארה הגדולה המתרחשת בזמן זה יש בה הסגולה לאפשר גם לנו לקבל את התורה כאבותינו, אולם הארה גדולה זו באותה מידה גם מחייבת אותנו להיות נכונים כאבותינו להכריז ללא היסוס 'נעשה ונשמע', אם כן חייבים אנו לדעת מה מכיל מושג זה, כדי שנהיה מוכנים בלב שלם לקבלו עלינו.

יתר על כן, מדברי רבותינו מתבאר שעם כל גדולתה של הכרות 'נעשה ונשמע', אלמלא היא לא היו ישראל זוכים לקבל את התורה, באשר זהו תנאי הכרחי שבלעדיו אי אפשר לזכות לתורה, ולא עוד אלא שגם אחר שקיבלו אבותינו את התורה עליהם ועל זרעם לדורות עולם, אף אנו חייבים להעמיד עצמנו בדרגה זו, ולא רק בשבעות אלא גם בכל ימות השנה.

על דברי המשנה (אבות פרק ג, משנה ט): 'כל שומעו מרובים מחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת', מצויה אסמכתא ב'אבות דרבי נתן' (פרק ב): 'שואמר, נעשה ונשמע'. נמצאנו למדים שתוכן זה של אמירת 'נעשה ונשמע' לא רק שהיה מחייב המציאות בימים

ההם, אלא שגם בזמן הזה בלעדיו אין קיום לחכמה, או היה בו מן החידוש, אולם מאז והלאה זוהי הנוסחה היחידה לקנין התורה.

מעתה ניצבת ועולה לפנינו ביתר שאת הדרישה להבין את משמעות אותה הכרזה נשגבה, מדוע היא חיונית עבורנו, ומפני מה היא היתה נושא להתפעלות רבה כל כך?

אחרי המעשים נמשכים הלבבות

עיקרון בסיסי ראשון שלמדנו בענין זה הוא הרגש החזק שעלינו לשים על המעשים, והעדיפות הגדולה שיש לאלו על פני רעיונות ואידיאלים ערטילאיים. הן מבואר בתורה (סוף פרשת משפטים) כי פעמיים הביעו העם את נבונותם לקבל עליהם עול תורה. מתחילה הכריזו 'נעשה' ולאחר מכן הוסיפו והכריזו בשנית 'נעשה ונשמע'. הרי זה בא להורות את דבר חשיבותם של המעשים ואת הצורך ליישם כל ידיעה שכלית בצעדים מעשיים נלווים, עד שלא תהיה החכמה רבה מן המעשים.

אידיאלים גם אם הם נשגבים ככל שיהיו, אין בהם כוח לשנות מציאות. אדם מצוי במבוכ של יצרים ובהתמודדות בין טוב לרע, וידיעה שכלית גרידא לא תסייעו להצליח בהתמודדות זו: רק המצוות המעשיות הן המטוטלות להוציא לפועל את מטרת המצוות: 'לצרף את הבריות'. כבר טבע בעל ה'חינוך' את הנוסחה הבלתי מעוררת שרק 'אחרי המעשים נמשכים הלבבות', ונוסחה זו הוכחה כנכונה פעמים אין ספור.

חז"ל אמרו שהשופר שבו תקע הקב"ה בעת מעמד הר סיני נעשה מקרן של האיל שהוקרב לעולה תחת יצחק. לנו היה נראה לכאורה שענין הקרבת האיל שנודמן לאברהם תמורת יצחק, אינו אלא חלק טפל בפרשת עקידת יצחק. הגע בעצמך, מה משקל יש להקרבה פשוטה של איל פשוט, כאשר עסוקים אנו בנרשא כה ייחודי וכה נשגב מאין דומה לו, כעקידת יצחק?

אכן, דעת תורה גורסת שדוקא האיל שהופיע בסיומה של פרשת העקידה הוא שהיווה את התשתית לקבלת התורה. אותו איל היה החלק המעשי של פרשת העקידה הוא שגרם שפרשה מופלאה זו תקבל את המימד של 'למעשה', שהעניק לה תוקף וקיום לעד.

38 זו גם ההוראה לדורות וכפי שציטט הקדושת לוי את דברי הרמב"ן על הכתוב (שיר השירים ג, ה): 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', דהיינו:

שאם מניעה לאדם איזה התעוררות של יראה ואהבה להבורא ברוך הוא, אזי חובב ומדי יראה לעשות לה כלי, היינו שיעשה חובב איזה מצוה, דהיינו שיתן צדקה או שישב ללמוד וכדומה... כי חפץ הוא מלשון כלי, דהיינו התעוררות ההוא שבא אל האדם צורך חובב ומדי כלי.

לא המדרש עיקר

לדברי ה'שפת אמת' (לשבעות תניא, תרי"ג) זהו הנימוק שבנינו תקנו לנו חז"ל לקרוא בשבעות את מגילת רות, להורות כי 'לא המדרש עיקר אלא המעשה'.

כל עניינה של מגילת רות, המכילה את הגרעין למלכות בית דוד, [קרי: הגרעין למלכות המשיח], הם מעשים נפלאים שנעשו על ידי בועז, רות ונעמי. לא תמצא במגילה זו שפע של היגים מחכימים, אבל כל כולה עשייה של חסד, שהיא המקנה את כוח הנצח למלכות בית דוד.

אף שמו של בועז מורה על כך 'ברעז', 'העוז' - התורה היתה טובעה בו, בדמו, באיבריו ובגידיו. לדירו התורה היתה לא רק מסכת של אידיאלים נחמדים שיש להגות בהם ולהתפעל מיופיים, אלא ענין שיש לחיותו בצורה מעשית. לא בכדי הפכו מעשיהם של בועז ורות להיות תורה החתומה בחותם הנצח, באשר זה כוחם של מעשים. על כך רומז הכתוב בתהלים (פ"ח): 'אשרי אדם עוז לו בך', 'שהיעז' - התורה, טובעה בדמו ובכל יישותו, 'מסילות בלבבם', והיא כובשת וסוללת מסילות החקוקות בלב.

לדברי ה'שפת אמת' זאת השכילו ישראל להבין בעת מעמד הר סיני, ולפיכך הקדימו 'נעשה' ל'נשמע', לה רות שהעיקר הוא המעשה. הדור ההוא בהרגישם שלא לגמרי נמשכו אחר דבר ה', שעל כך נרמז בפסוק (שמות יח, כ): 'וינועו ויעמדו מרחוק', חששו שמא חכמתם תהיה מרובה ממעשיהם, ואז יהיו מכלל מי שנאמר עליהם (קהלת א, יח): 'יוסף דעת יוסף מכאוב'. תוספת וריבוי דעת עלולים להזיק לאדם, אם אינם שלובים במעשים המשרישים דעת זו בעצם היישות, ומכך נתייראו בני ישראל.

הוא שאמר ישראל (דברים ו, כב): 'אם יוספים אנחנו לשמוע... ומתנו'. כבר היו דברים מעולם. הן זה היה חטאו של אדם הראשון, באכלו מעץ הדעת, ובהגבירו את דעתו על פני מעשיו. אז נגורה המיתה הראשונה על העולם, וישראל חששו ויראו פן יחזרו על משגה זה.

מעתה נבין כי כוחה של קבלת עול המעשים, עמדה להם לישראל

להתקיים ולהישאר על עומדם. כוח זה עמד להם להתעלות מעל מכת המוות שנגורה על האנושות בעטיו של חטא אדם הראשון. בכוח קבלה זו חייבים לנקוט גם אנו כדי שחכמתנו תתקיים בנו וישראל דבוקים בתורה.

לאמיתו של דבר חובת קיומן המעשי של המצוות היא גם זו שזיכתה מלכתחילה את ישראל לקבל את התורה. הן מפיהם של חז"ל (שבת, שם) נודע כי כשעלה משה למרום לקבל את התורה, ביקשו מלאכי השרת להתנגד לכך. הם שירעו גדל ערכה של התורה ביקשו שהקב"ה יתן הדו על השמים, למלאכי מרום, ולא לבשר דם קרוצי חומר. אלא שמה רבינו השיבם תשובה ניצחת כי מצוותיה המעשיות של התורה אינן שייכות אליהם, ותורה למה להם?!

אף בכך חזר ונשנה העיקרון שתורה שאין עמה מעשים אינה תורה. לפיכך יאה היא תורתנו דוקא לישראל, וישראל שהקדימו 'נעשה' ל'נשמע' הם הראויים לקבלה.

המתין עד בואו להכר המוריי, ומפי הרמב"ן כי עץ שנמלא בו חולעת פסול לקרבן, וחשש אצרכם כי אולי בבואו שמה לא ימלא עץ כשטר לקרבן, וזהו ויבקע עני עולה - "עולה האלן" - עולם הכשירים לעולה, וצנועם אלימלך מפרש בלשון אחר (ועד"ז) מפרש הרמב"ן פי' הקרא צביר השירים (ב' ז') אם חשירו ואם חשורו את האהבה עד שחפץ שבעת שבה לאדם איזה התעוררות לרין לראות שיגשם את ההתעוררות בחפץ, ועי"ז יש קיום להתעוררות, אבל אם לא יגשם את הממשכה בצמעה אז לא יבין קיום להרלון והתשובה שיש בלדס, ולכן בקע אצרכם העלי עולה כדי שיהי להממשכה שלו קיום, ויש להעטיס הדברים כי ממשכה כל זמן שלא בא לידי מעשה חסר הממשכה, ולכן כל זמן שלא בא הרלון והתשובה לידי מעשה חסר עדיין בשלימות ההתעוררות, ורק כשצא לידי מעשה וחנשם אז נמרח הממשכה ויש לו קיום.

יודעים לנו כי בכל מעשי המלאות לא די נמשכה לבד, שא"ל לאדם ללחץ ידי חובבו בעשיית המלאה ע"י מחשבה, שיחבונן בשכלו כל הכוונות של המלאה, ויחשוב כאלו עשה מעשה המלאה, כי המוטל על האדם הוא עשיית המלאה, ועי" עשיית המלאה יכול האדם לפעול יותר מכל הכוונות והמחשבות, וכמו שאנו רואים בחחילת הפרשה שכל מצות מילה, שאמרו חז"ל דבר טוב לאלף דור זו מצות מילה, ומפרש הרב"ק ר' מרדכי יוסף מאזביאל ז"ל כי היו לריכס אלף דורות של עבודה להשיג מצות מילה, ועי" מעשה המלאה של מילה פועל האדם מה שבי' לרין אלף דורות של עבודה, והביאור בזה הוא כי ממשכה שלא נתפס במעשה, לפולם חסר בהממשכה, שא"ל לאדם ליייר נמשכתו בשלימות עשיית הדבר אם לא שיעשה את המעשה בפועל, ולכן אין יכולים לקיים מצוה בהממשכה לחוד, וכן אלו רואים בצרכים אבני שהקפיד דוקא על מעשה המלאה, כי בעת אשר נלעווה על מעשה העקובה כתיב ויבקע עני עולה, ועמד בזה הרמב"ן למה בקע העלים קודם הליכתו, ולא

43 Our sages say, "Anyone whose actions exceed his wisdom, his wisdom will endure."¹⁴¹ Rabbeinu Yona explains that a person who fulfills the mitzvot even though he has not yet fathomed their reasons and deeper meanings will always seek more knowledge about how to improve his observance. He will also want to better understand what he does. On the other hand, when a person's wisdom exceeds his observance, he will eventually stop learning entirely, because his knowledge is merely abstract. It does not result in action. In fact, he may eventually stop observing, as well.

This is why our sages emphasize that one's actions should be greater than one's wisdom. This is really the secret, as our sages relate from the response of the Jewish people at Sinai, when they said, "Na'ase venishma."¹⁴² When Hashem asked them if they wanted to

receive the Torah, they didn't ask what demands would be made of them. "Na'ase venishma," they replied. "We are willing to accept, and then we'll do what we've accepted, without question." We must always remain in this fresh, striving state in which we continue to fulfill mitzvot according to our understanding, yet remain eager to increase our wisdom and achieve a higher level of purity in actions and character. When we are in this mindset, we are always driven to learn more.

44 I would like to ask a bit of a daring question. Were the Jewish people right in neglecting to ask what is written in the Torah? Was it wise to accept the Torah without asking what it contained? One might say that the other nations actually acted quite prudently. They were not about to make a commitment they couldn't keep, so they wanted to know what they were taking on. But what about the Jewish people? Wasn't it rash of them not to ask about what was in store for them? What if God had told them that the Torah forbids one to speak a word of slander or gossip throughout one's entire life? Would they have been just as eager to jump in?

What exactly did the Jewish people want to show by accepting the Torah blindly rather than first asking what it contained? What did they know that the others didn't? What was the secret of *naaseh venishma*?

* Actually, these exalted words revealed a profound understanding of the nature of Torah, of the vast power of the Word of God. The Jewish people knew full well that if they would inquire about what the Torah contained they would undoubtedly encounter many rules and prohibitions that would seem too difficult to keep. They knew full well that their capabilities would not measure up to the requirements and demands of the Torah. But they also knew that receiving the Torah would transform them, that it would infuse them with new strengths and powers so that the difficult and the impossible would suddenly become not only possible but a way of life.

So what does this mean? That for the sake of Torah we should be prepared to endure hardships and deprivations? That we should be willing to sacrifice our freedom? We look around us and see gentiles and non-observant Jews living as they please. Yet we must abide by restrictions. We cannot do whatever we choose. We cannot eat wherever we please. We cannot utter vulgar words. We cannot wear immodest clothing. How can we not feel restricted? How can we avoid feeling a pang of jealousy?

אינו מתיימרים לטפס לעולמם של המלאכים. אולם זאת ידענו שמציאותם הינה מציאות רוחנית נטולת כל שמץ חומר וגוף. זאת ועוד, שמם של המלאכים מעיד על מהותם, "מלאך" - משמע "שליח". כל סגולתם של המלאכים מתמצית בשליחותם, והם נאמנים לקיומה של שליחות זו, באין כל מפרע חומרי העשוי למנוע בעדם מלעשות כן. כל סוגי העיכובים המוכרים לנו מעולמם של אנשים אשר יסודם מעפר וסופם לעפר, כמו אש ומים, קור או חום,

הרי כלל אינם לא מעלים ולא מורידים בדרכם של המלאכים. מתוך כך, כל עצם מהות המלאכים מכריזה ואומרת "נעשה" קודם לינשמע, כאשר אין משימה בעולם שתהיה עבורם בלתי ניתנת ליישום מייד ו אין מטלה שברצעה ייקשה עליהם.

אדם אינו מלאך. הרבה עיכובים עלולים לעמוד בדרכו. אולם ישראל הצטיינו בכך שנכתיים היו לכל אשר יוטל עליהם, ומצד עצמם מוכנים היו ללכת באש ובמים, בקור ובחום, בתנאי רעב וייסורים כדי לבצע את המוטל עליהם ויהי מה. בכך דמו ישראל למלאכי מעלה.

* אכן כך היא המידה. כיון שהשתמשו ישראל במטבע לשונם של מלאכי השרת, יאה להם סגולת מלאכי השרת שאין מיתה שלטת בהם. כיון שתפסו אומנותם של מי שאינם גוף, הם התעלו בכך על מה שעלול לקרות לגוף או לפגוע בו.

45 מציאות אדם - מלאך - רמה

וכדי לבאר כל זאת נפתח במשל התפוח: כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים, מה תפוח פרוי קודם לעליו, דרכו של אדם שלפני שעושה או קונה איזה חפץ הוא מכין לעצמו מקום משומר שבו יהיה מנח החפץ. אם יכין לעצמו חפץ ולא יהיה לו מקום שהחפץ ישתמר בו, לא ישאר אצלו החפץ. וכך הוא גם דרך גידולן של כל הפירות, מקודם יוצאין העליון השומרים על הפרי בחסה מפני החמה וכגשמים מפני הגשמים, ואחר כך יוצאים הפירות, מלבד התפוח שפריו קודם לעליו. וסדר זה של התפוח שפריו קודם לעליו, הוא כדי שישראל ילמדו ממנו כי "כן דודי בין הבנים". כי בזה חלוקה הנהגת ישראל מאומות העולם. השאיפה של ישראל בקבלת התורה היא למעלה מגבולי השמירה. גם אם אדם מרגיש שלפי כחתיו לא יוכל להשיג השגות גדולות בתורה, עליו לשאוף אליהן מתוך ידיעה כי הכלים יקבל תוך כדי היגיעה, כשם שהתפוח מופיע ללא שומרים, כשהוא חשוף לפגעי השמש והגשמים, ורק לאחר כך מופיעים העליון ושומרים עליו.

* כאשר ישראל הקדימו נעשה לנשמע, באמת לא היה כחם לקבל את מה שהם קיבלו ועל זה אמר הצדוקי, "עמא פוזיא", שמקבלין עליהם דברים שאין כחם לקיימם. וענה לו רבא, "תומת ישרים תנחם". כלומר, קבלה על דבר שלפי המצב ההווה אין בכחניו לקבלה אינה פזיזות כי אם תמימות, שאנו סמוכים ובטוחים שלאחר הקבלה יגדלו גם העליון, היינו הכחות שבהם יהיה אפשר לעמוד בקבלה. "תומת ישרים" תנחה אותנו למקום המשומר.

הנה כל אדם זקוק לרגש סיפוק בעבודתו. מי שעבר על סוגיא בעיון, מרגיש סיפוק רוחני על זוכה לסיים הסוגיא ולהכינה. אלא שסיפוק זה מניע רק לאחר היגיעה בסוגיא. אבל תוך כדי היגיעה, מרגיש לפעמים הלומד, שקיבל על עצמו דבר קשה מדי. הוא מרגיש שאינו זוכה לעמוד על עומק העניין וכו'. אכן אם הוא ניגש לסוגיא באופן של "נעשה קודם לנשמע", היינו חייב אני ללמוד את הסוגיא ויהי מה, הרי בזכות היגיעה הוא זוכה ומגלים לו את הסוגיא, ולפתע הוא מרגיש איך שהעניין מתבהר והולך. וכך דייק מ"ר הגאון ר' אלחנן זצ"ל כמה שאמרו חז"ל (מגילה ו' ע"ב), "יגיעת ומצאת תאמין", שגם לאחר היגיעה נקראת השגת התורה מציאה. שמה יאמר אדם, אם כן נמצא שאין תועלת ביגיעה, אין הדבר כן. "לא יגיעתי ומצאתי אל תאמין". ללא יגיעה לא יזכה למציאה. היגיעה היא הגורמת למציאה כשם שעלי התפוח מופיעים רק לאחר הפרי.

רס

נמצנו למדים שגם אם יש לנו כחות שונים אנו חסרים עדיין את כח ה"למעשה". אם נתבונן הרי שהבעיה הנוקבת היא לא בהשקפה הנכונה ובתפיסת הדברים. אדרבה, השכל של האדם על פי טבע תופס את האמת. היא כמעשה: ללמוד! להתפלל! ולהיות ירא שמים! וכאשר אומרים ללמוד הכוונה היא להתמיד - ולזה אנו זקוקים לסייעתא דשמיא של חג השבועות. ואמנם ההתמודדות כשדה המעשי אינה קלה, כיון שכל זמן שהכחות

העובד יודע שכשם שהדברים האמורים נכונים כנוגע ללימוד סוגיא, נכונים הם כנוגע לכל חלק מחלקי העבודה. יש ימים שאדם מרגיש בכל מעשה ומעשה מיד טעם רוחניות. ויש ימים שמרגיש בהם עייכותים מכל צד. אולם אם מקבל על עצמו כי חייב הוא להתגבר על כל העייכותים, הנה לאחר שעמד כנסיון הוא חוזר ומרגיש את הטעם הרוחני שבעבודתו.

48 קראי נ"ח

ברוח זו מצינו טעם נוסף למה שנהגו ישראל לקרוא בעצרת את מגילת רות כל עיקרה של מגילת רות מהווה המשך ישיר לקבלת התורה. כסיון היתה הכרות הנכונת, אצל רות ניכר יישומה המעשי. רות מצידה, כלל לא היתה חייבת ללכת בעקבות חמותה. כל ההתחייבויות שאפשר שהיו לה בעבר כבר פקעו מזמן, ונעמי חזרת ומדיגשה זאת פעמים רבות. למרות הכל רות מצטרפת אל נעמי ללא היסוס. רות היתה מודעת היטב לקשיים העלולים להערם בדרכה החדשה, אך משעה שהגיעה להכרה שבלעדי דרך זו חיה לא יהיו חיים, כל קרבן לא היה יקר מדי בעיניה.

הלבוב

51 הלקה

חג השבועות

רס

מונחים רק במחשבתו של האדם לא מתעוררת נגדם התנגדות טבעית. אך הבעיה היא בכלי המעשה, כאשר כאים להפעיל את החושים הגשמיים או מתחיל מאבק נורא. הידיים לא זזות, העינים מכוונות מול הגמרא והן נעצמות... המאבק הגדול הוא ללמוד דף אחרי דף בחשק ועם "ברען". פה טמון הקושי!

להם הקביה יוכיח לעין כל, מה רב השוני שבינם לבין ישראל. הקביה יציע להם לקיים לכל הפחות מצוה קלה אחת, שטירחתה אינה רבה ואין בה חסרון כים, וטובה שמה. כשיצאו לעשות טובות בראש גנותיהם, הקביה מקדיר עליהם חמה ומיד כל אחד ואחד מהם מבטט בסוכתו וירצא, שנאמר (תהלים ב. ג): "גנתקה את מוסרותינו ונשליכה ממנו עבותימו". אמנם גם ישראל כשהם מצטערים הינם פטורים מן הטובה, אולם אם הם נאלצים לעשות כן, הריהם עוברים את הטובה מתוך שברון לב, בעוד שהאומות שמחים להפטר מן העול המכביד.

אומרים בחפלה וכולם מקבלים עליהם על מלכות שמים, ויש להבין מה ענין קבלת עול אלל מלאכים, ומנאך האנני נור שלכל מלאך יש גבול ומקום עד היכן מקומו ליך, ועד איזה מקום יכול להתקרב, כמו שמצינו שהדגלים של בני ישראל היו דוגמת *המלאכים, שכל אחד היה לו מקומו עד היכן להתקרב. והמלאכים רוצים להתקרב יותר אל הקדושה, וזו היא הקבלת עול שלהם, מה שהם מנמנמים את עצמם ומגבילים את מקומם.

זהו עומק ההבדל בין מי שרואה בתורה מעמסה כבדה מנשוא, לבין החש שכל חפצו לדבוק בתורה, עד שמאומה אין לו בעולמו מלבדה. זהו ההבדל בין הרבקים בסליוף ובעיוות עד שהוא דגךר בעיניהם, דומה בעיניהם שהוא עצם מעצמם, לבין מי שנאמר בהם "תומת ישרים תנחם", וכיון שהישרות מנת חלקם עליהם הכתוב אומר (תהלים צו. יא): "אור זרוע לצדיק ולשרי לב שמחה".

המושכלות יש לו סיפוק הנפש, ולפעמים מושג. שבוה הוא יולא ידי חובתו, ויש לו מענוג גדול מזה, ויש לו חשק לידע עוד ועוד, וזו היא בחינת חכמתו מרובה ממעשיו. ועל האדם לדעת שהעיקר הוא חלק העשיה של האדם, שהחכמה תביא אותו למעשה, מעשיו מרובין מחכמתו, היינו שמחכמה יבוא לדי מעשה.

קודם ממן תורה נאמרה לבני ישראל מלות הגבלה, וענין זה של הגבלה הוא דוגמת קבלת עול של מלאכים, היינו שכל אחד מישראל ידע את מקומו ולא ילא חוץ למקומו לקרב את עצמו יותר מכפי מדרגתו. וזה היה מנאי לקבלת התורה, שלא תהיה השגתם גמורה יותר מכפי מדרגתם, ושלא יחפשו מדרגות שאין להם שייכות אליהם.

זהו עומק ההבדל בין מי שרואה בתורה מעמסה כבדה מנשוא, לבין החש שכל חפצו לדבוק בתורה, עד שמאומה אין לו בעולמו מלבדה. זהו ההבדל בין הרבקים בסליוף ובעיוות עד שהוא דגךר בעיניהם, דומה בעיניהם שהוא עצם מעצמם, לבין מי שנאמר בהם "תומת ישרים תנחם", וכיון שהישרות מנת חלקם עליהם הכתוב אומר (תהלים צו. יא): "אור זרוע לצדיק ולשרי לב שמחה".

50 וה"למעשה" מופעל באמצעות הרצון - ולא באמצעות השכל!

אדם יודע שצריך להיות טוב ושחייבים להיות קשורים לבורא עולם, אך זה יגיע לידי מעשה רק בכח הרצון. השכל איננו כח מספיק חזק כדי לבצע את מה שאנו יודעים. יכול אדם להגיע להכרה שכלית שצריך ללמוד תורה, אך האברים שלו לא זזים מהמקום... איך יתגבר על עצמו ואיך יחזיק את עיניו פתוחות מול הגמרא? לא על ידי שכל - כי אם על ידי רצון.

כולם יודעים שצריך ללמוד. אך מי לומד? מי שרוצה ללמוד. ומי שלא מתגבר אות הוא שאינו רוצה! כי אדם עושה את מה שהוא רוצה - ולא את מה שהוא מבין.

הדרך להשיג את כח הרצון

* מהיכן מגיע כח הרצון?

הרצון הוא אחד הדברים ש"תחילתו" השתדלות וסופו מתנה". הרצון הוא דבר עמוק בתוכנו וכדי לזכות בו צריך מסירות נפש!

אם אדם אומר "אין לי חשק ללמוד" התשובה היא "תלמד בלי חשק" - במסירות נפש! תשבור את עצמך ובסוף יבואו הרצון והחשק - זה לא קל אך חייבים לנסות זאת. כך "שוכרים את המחיצות" ומפעילים את כח הרצון. חז"ל אומרים "גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכות" (ברכות יז ע"א). ע"י מסירות נפש מסירים את השאור ואת שעבוד המלכות, ואז זוכים להפיק את "רצוננו לעשות רצונך".

נמצנו למדים כי המדות המעשיות הן "נצח הוד יסוד" עליהן אנו עמלים, ולמדת "כתר" שהיא הרצון הפנימי - אנו זוכים במתנה בחג השבועות, לאחר השתדלות ומסירות נפש.

כחג השבועות אנו זוכים לשני כוחות המשלימים זה את זה. הכח הראשון הוא כח ה"למעשה", עמו אנו מתגברים על המעכבים. והכח השני הוא כח הרצון הפנימי.

53

בשבועות זריכים לראות לקבל עול תורה, דהיינו חלק העשיה שהוא העול של תורה, ושהעבודה תהיה באמת, לפי דרגת האדם ולא לחפש דברים שהם למעלה ממדרגתו, כי נעם שעובדים יותר ממדרגת האדם אינו נקרא באמת, וממילא אין לזה קיום, כי רק שפת אמת תכון לעד, וההיפך מזה אין לו רגלים, ולכן איתא כי באמת ראשי מינות במופלא ממך אל תדרוש, כי האמת היא כאשר החכמה אינה מרובה ממעשיו, ואז התורה הוא תורת אמת ויש לו קיום לעד.